

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
DİYARBAKIR ŞUBESİ

DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ KADINA YÖNELİK ŞİDDET RAPORU

25 Kasım 2025 – 25 Kasım 2026

İHD Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu

AÇIKLAMA

Bu rapor, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü kapsamında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde kadınların maruz kaldığı şiddeti ve kuşkulu ölümleri raporlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Raporlama dönemi 25 Kasım 2025–25 Kasım 2026 olarak belirlenmiştir. Hazırlandığı gün itibariyle bu Raporun son veri tarihi 25 Kasım 2026'dır. Bilanço ve değerlendirme yazısındaki sayılar bu tarihe kadar derlenen kayıtlara aittir.

Coğrafi kapsam Adıyaman, Ağrı, Ardahan, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Hakkari, Iğdır, Kars, Kilis, Malatya, Mardin, Muş, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak, Dersim ve Van illeridir. Olayın gerçekleştiği il esas alınmış; cenazenin gönderildiği veya kişinin nüfusa kayıtlı olduğu il, olay yeri olarak kabul edilmemiştir.

Rapor hazırlanırken yerel ve ana akım basın ile Kürt basınında yer alan haberlerden yararlanılmıştır. Her olayın altında dayanak belge veya haber bağlantısı gösterilmiştir.

Raporun kişi bakımından kapsamı 18 yaşından büyük kadınlardır. Çocuklar ve yaşı 18 olarak bildirilen kişiler kapsam dışındadır. Yaşı belirtilmeyen kayıtlarda yetişkinlik durumu kaynaklarla doğrulanamadığında bu kişiler bilançoya alınmamıştır. Aynı olayda yetişkin kadınlarla çocukların veya erkeklerin birlikte zarar gördüğü durumlarda yalnızca kapsama giren kadınlar sayılmıştır. Aynı kişinin yaralanma ve daha sonra ölüm haberleri tek ölüm kaydı olarak değerlendirilmiştir.

Aile içi şiddet başlığı mevcut veya eski eşler, partnerler ve aile üyeleri tarafından gerçekleştirildiği bildirilen eylemleri kapsar. Toplumsal alanda şiddet başlığında aile dışındaki şiddet, cinsel saldırı ve taciz ile kamu görevlilerine ilişkin kötü muamele iddiaları yer alır. Bir eylemin bu başlıklarda gösterilmesi kesin hüküm niteliğinde değildir.

Ölüm nedeni veya üçüncü kişilerin sorumluluğu açıklığa kavuşmayan kayıtlar kuşkulu kadın ölümleri başlığı altında gösterilmiştir. Öldürme iddiası soruşturma ve dava bilgileriyle somutlaşan kayıtlar ilgili şiddet başlığına alınmıştır.

Olay tarihi açıkça belirlenebildiğinde bu tarih kullanılmıştır. Diğer kayıtlarda kaynak belgedeki kayıt veya haber tarihi esas alınmıştır. Cinsel şiddet kayıtlarında başvuru veya soruşturmanın bu dönemde kamuoyuna yansıdığı durumlar ayrıca belirtilmiştir.

Bu çalışma ulaşılabilen olay kayıtlarını gösterir. Basına yansımayan veya bildirilmemiş ihlaller hakkında sayısal tahmin yapılmamıştır. Bu nedenle Bilançodaki tüm toplam sayılar "en az" şerhi ile okunmalıdır.

RAPORU HAZIRLAYAN

İHD Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu

İÇİNDEKİLER

- Değerlendirme
- İhlal verileri ve bilanço
- İstatistiksel veriler
- Ayrıntılı veriler
  - Kuşkulu kadın ölümleri
  - Kadın intiharları
  - Aile içi şiddete uğrayan kadınlar
  - Toplumsal alanda şiddete uğrayan kadınlar

DEĞERLENDİRME

İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu olarak, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü dolayısıyla Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde tespit ettiğimiz ihlalleri kamuoyunun bilgisine sunuyoruz. Bu vesile ile yaşamını yitiren bütün kadınları saygıyla anıyoruz.

25 Kasım 2025'ten bugüne kadar derlenen kayıtlar; kadınların evlerinde, sokakta ve kamusal yaşamda ağır şiddetle karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Bu dönemde aile ve yakın ilişki kapsamındaki şiddet olaylarında 44, toplumsal alandaki şiddet olaylarında 9 kadın yaşamını yitirmiştir. Ayrıca 63 kuşkulu ölüm kaydedilmiştir. Ayrıntılı kayıtlarda yer alan toplam ölüm sayısı 116'dir. Kuşkulu ölümlerin nasıl gerçekleştiği ve sorumluluk bulunup bulunmadığı etkili soruşturmalarla ortaya çıkarılmalıdır.

Kayıtlarda 6 kadının yaralandığı bildirilmiştir. Cinsel saldırı veya tacize ilişkin 4 kadın kaydı bulunmaktadır. 3 kadın için kaçırılma ve alıkonulma bildirilmiş; bu kayıtlardan ikisinde cinsel saldırı iddiası da yer almıştır. Şiddetin baskı, tehdit, ekonomik bağımlılık ve damgalanma nedeniyle bildirilemediği koşullarda, kayıtların dışında kalan kadınların da bulunduğu gözetilmelidir.

Kadına yönelik şiddet erkek egemen toplumsal ilişkilerden ve kadınların yaşamları üzerinde kurulan tahakkümden bağımsız ele alınamaz. Boşanmak, bir ilişkiyi bitirmek veya kendi yaşamına ilişkin karar vermek kadınların hakkıdır. Bu iradeyi bastıran tehditlerin aile içi anlaşmazlık olarak görülmesi, kadınları şiddet karşısında yalnız bırakmaktadır. Kadının yaşam hakkı ve özgürlüğü, aile birliğini sürdürme gerekçesine feda edilemez.

Bir kısım kayıtlarda, uzaklaştırma kararlarına rağmen ölümle sonuçlanan saldırılar mevcuttur. Bu olaylar, uzaklaştırma kararlarının uygulanmasının denetlenmesi gereğini tekrar ortaya koymaktadır. Kamu görevlilerinin ihmali bulunduğu iddiaları yargısal sürecin konusu edilmelidir.

Kadınların yaşamını yitirmesinin ardından kullanılan intihar veya kaza açıklamaları, soruşturmanın yerine geçemez. Yüksekten düşme, evde ateşli silahla vurulmuş halde bulunma ve kayıp başvurusundan sonra cenazeye ulaşılması gibi olaylar derinlemesine incelenmeli ve bütün deliller korunmalıdır. Ölümden önceki şiddet, tehdit ve yardım başvuruları araştırılmalı; mağdur kadınların yakınlarının soruşturmaya katılımı sağlanmalıdır.

Cinsel şiddete maruz bırakılan kadınların adli süreçte yeniden baskıya uğraması kabul edilemez. Şiddete maruz kalan kadının beyanını özgürce verebildiği, güvenliğinin korunduğu ve hukuki yardıma erişebildiği bir yargılama sağlanmalıdır. Anadilde başvuru ve tercüman desteği fiilen erişilebilir olmalıdır. Kadının susması, gecikerek başvurması veya yaşamını sürdürme biçimi, şiddeti meşrulaştıran bir gerekçeye dönüştürülemez.

Engelli ve mülteci kadınların karşılaştığı iletişim, ulaşım ve başvuru engelleri giderilmelidir. Şiddetten uzaklaşmak isteyen kadınların güvenli barınmaya ve ekonomik desteğe erişimi sağlanmalıdır. Kadının hukuki statüsü, engelliliği, dili veya ekonomik koşulları, koruma hizmetlerinden yararlanmasını zorlaştıran bir gerekçeye dönüştürülmemelidir.

Kadınların şiddetten uzak yaşayabilmesi için yoksulluk ve ekonomik bağımlılığı bertaraf edecek insani koşullar sağlanmalıdır. Güvenli barınma, gelir desteği, kreş, eğitim ve istihdam olanakları kadınların kendi yaşamları üzerinde söz sahibi olmasının koşullarıdır. Kadınları yalnızca aile içindeki rolleriyle tanımlayan politikalar yerine eşit hakları esas alan bir yaklaşım benimsenmelidir. LGBTİ+'lara yönelik ayrımcı söylem ve uygulamalar sona ermeli; bütün kadınların temel insani haklara erişimi güvence altına alınmalıdır.

Bölgede kalıcı barışın kurulması kadınların eşit ve özgür yaşam mücadelesi açısından temel bir ihtiyaçtır. Kürt Meselesinin demokratik ve barışçıl çözümü, çatışmaların yol açtığı hak ihlallerinin giderilmesi ve geçmişte yaşanan ağır ihlallerle yüzleşilmesi için gerekli adımlar atılmalıdır. Kadınlar mevcut çözüm sürecinde etkin biçimde yer almalı; bağımsız kadın örgütlerinin söz ve katılım hakkı güvence altına alınmalıdır.

İHD Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu olarak taleplerimiz şunlardır:

- 6284 sayılı Kanun etkin biçimde uygulanmalı, kadınların koruma başvuruları geciktirilmemeli, verilen kararların uygulanması düzenli olarak denetlenmelidir.
- Türkiye, İstanbul Sözleşmesine yeniden taraf olmalı; Sözleşmenin şiddetle mücadelede öngördüğü güvenceler etkili bir biçimde hayata geçirilmelidir.
- Kadın ölümleri ve cinsel şiddet iddiaları hakkında kapsamlı ve etkin soruşturmalar yürütülmeli; kamu görevlilerinin sorumluluğu araştırılmalı ve cezasızlığa son verilmelidir.
- Kadınların güvenli barınma, hukuki yardım, sağlık hizmetleri ve ekonomik desteğe erişimi sağlanmalı; anadilde başvuru ve tercüman olanakları sağlanmalı/geliştirilmelidir.
- Kadın örgütlerinin faaliyetleri ve şiddeti görünür kılan gazetecilik çalışmaları engellenmemeli; kadınların örgütlenme hakları korunmalıdır.
- Kadınların barışın kurulmasına ve şiddetle mücadele politikalarının belirlenmesine etkin katılımı sağlanmalıdır.

Kadınların yaşam hakkını korumak ve şiddeti önlemek Devletin sorumluluğudur. 25 Kasım vesilesiyle bütün kurumları yükümlülüklerini yerine getirmeye; toplumu, kadınların eşitlik ve özgürlük mücadelesiyle dayanışmaya çağırıyoruz.

İHD Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu

İHLAL VERİLERİ VE BİLANÇO

25 Kasım 2025–25 Kasım 2026 tarihleri arasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde kaydedilen, kadınlara ilişkin asgari sayılar aşağıdadır.

KUŞKULU KADIN ÖLÜMLERİ	**63**
İntihar iddiası bulunan ölümler (Kuşkulu ölüm sayısı olan 63 ölümün içinde)	21
AİLE İÇİ ŞİDDET	**Sayı**
Ölü	44
Yaralı ve fiziksel şiddete maruz kalan	6
Kaçırılan veya alıkonulan	1
TOPLUMSAL ALANDA ŞİDDET	**Sayı**
Ölü	9
Yaralı ve fiziksel şiddete maruz kalan	4
Cinsel saldırı veya tacize maruz kalan	4
Kaçırılan veya alıkonulan	2
GENEL TOPLAMLAR	**Sayı**
Toplam ölü	**116**
Toplam yaralı ve fiziksel şiddete maruz kalan	**10**
Toplam cinsel saldırı veya tacize maruz kalan	**4**
Toplam kaçırılan veya alıkonulan	**3**

İSTATİSTİKSEL VERİLER

Aşağıdaki veriler sadece Raporumuz ile tespit edilebilen verileri kapsar, "-" ile belirtilen yerler ihlal olmadığı değil, veri elde edilemediği anlamına gelir.

İl	Şiddet olaylarında ölüm	Kuşkulu ölüm	Toplam ölüm	Yaralı / fiziksel şiddet	Cinsel saldırı / taciz	Kaçırılma / alıkonulma
Adıyaman	2	—	2	—	—	—
Ağrı	2	3	5	—	—	—
Ardahan	1	1	2	—	—	—
Batman	1	10	11	—	—	—
Bingöl	—	—	—	—	—	—
Bitlis	1	—	1	—	—	—
Diyarbakır	6	6	12	2	1	—
Elazığ	4	—	4	—	—	—
Erzincan	1	—	1	—	—	—
Erzurum	2	—	2	1	—	—
Gaziantep	9	3	12	1	1	1
Hakkari	1	8	9	—	—	—
Iğdır	—	1	1	—	—	—
Kars	—	—	—	—	—	—
Kilis	1	—	1	—	—	—
Malatya	6	—	6	1	—	—
Mardin	6	15	21	2	1	1
Muş	—	1	1	—	—	—
Siirt	1	1	2	—	—	—
Şanlıurfa	8	4	12	3	1	1
Şırnak	—	6	6	—	—	—
Dersim	—	1	1	—	—	—
Van	1	3	4	—	—	—
TOPLAM	**53**	**63**	**116**	**10**	**4**	**3**